

ÑAWINCHANAPAQ QILLQANAPAQPAS

Perú suyupa miski siminkuna waqaychana wasipim yachachinapaq tukuy rurasqa kachkan chaypim miski simi qillqantin utaq qawanantin lliw riqsichinapaq churasqa kachkan. Chaypim ñawinchaspa hinallataq qillqaspa, llamkanqaku yachapakuqkunawan kuska utaq karullamantas yachachispa, chaypim qispichinqaku yachakuqkunapa allin Willakuyninta, Runakunawan huntanakuyninta hinallataq sumaq rurayninta kawsaynintapas.

Kay qillqa huntachinapim tarikun:

Pirqapi llimpisqa riqsichikuy “¿imataq Perú suyuqa?” nisqa, Josué Sanchezpa qispichisqanta.

Aswan allin qawanata ñawinchaspa hinaspa yachapakuqta allin yachaykunaman tinkuchinapaq, yachaykuna munasqanmanpas.

Kay pirqapi llimpisaqa kachkan Miski Siminchikkuna Waqaychaq Wasipim, qispichiqnin Josué Sanchezqa Huancayo llaqtamantam. Warma kaspanmi chakra wasipi tiyarqa chaypim maman tukuy niraq qaytuwan llikllakunata allwirqa, paymi nin chaysi sumaq ruraywan wamaq tinkusqan kasqa.

Pirqapi llimpisaqa ñawinchayqa sasachakuykunatam atipachiwanchik, pirqapi llimpisaqa ñawinchayqa manam maytu ñawinchay hinachu. Churasqam kachkan Kawsay ruraqkuna maykunapi kasqan, chaynallataq llimpikunapas, imamanta willasqan, yuyaykuna, maykunamanta kasqanpas, chaykunam achka ñankunata qawarichiwanichik payman anchuykunanchikpaq, riqsinanchikpaq. Kayqa achka willakuyniyuqmi kachkan.

Antiq suyupim kawsay ruraqkuna kachkanku, yunkapi, costapipas paykunatam riqsiykuchwan uywakunata, sachakunata qawaspa, chaynallataq runapa rurasqankunata utaq pachapa kawsayninta qawasppapas.

Kay pirqapi llimpisaqa Perú suyupa miski siminkunawanmi tinkuchiwanichik, chaykunam kachkan zumbayllu[1] sutiyuq pukllanakuna José María Arguedaspa hatun willasqan Ríos profundos/uku mayukuna nisqapi, chaypim kawsayninchikmanta yuyanakuna, Cajamaarcapi Francisco Pizarropa Atahuallpawan tupasqanku chaykuna. Chaypitaqmi kachkan achka kawsaqkunapas yunkamanta willakusqanku Chullanchakihina.

Kay pirqapi llimpitaqa manam huk niraqllatachu ñawinchana, achka niraqtam. Chaymi allin yachananchikpaq tukuyta rurana hinaspam imamanta nisqanta qispichina.

Chay llimpisaqapa chawpinpim Perumanta qillqaqinichik José María Arguedaspa rimasqan kachkan: Imataq Perú suyuyqa? Nispa, chaymi ñuqanchikmanta runamasinchikwan allpa tiyasqanchikmanta hamutachiwanichik.

**PIRQAPI
LLIMPISQA
ÑAWINCHANAPAQ
RURANAKUNA**

Seleccione las preguntas en función del ciclo o grupo con el que trabaje:

Kay pirqapi llimpitaqa tukuy manatam riqsinanchik. Kaypim ruraykunata churamuniku: qaway yachayta, imakuna kasqan riqsiyta, yachasqanchikkunamanta, tukuyinpi, imakunamanta yuyasqan miski willasqan riqsiytapas.

Ruranakunata akllay imayna huñupi llamkanaykimanhina:

QAWAYTA YACHAY

a. Pirqapi llimpispata qaway hinaspa huk runata akllay

- Willay (rimaspa utaq qillqaspa)¿warmichu-qarichu? ¿warmi warmachu, qari warmachu?¿imaynatataq pachakun? ¿chiqap runachu icha musqusqachu? ¿imaynatataq yachanki chiqap runa utaq musqusqa runa kasqanta?
- Chay runa akllasqaykimanta huk runakunata tapukuy:¿pitaq?¿riqsinkichu utaq sutinta yachankichu? Mana yachaptinkuqa sutinta churay.
- Akllasqayki runata dibujay, riqsichiy rimaspa utaq qillqaspapas, yachachiqniykiman utaq aylluykimanpas.

Huk rurana: hinalla qaway pirqapi llimpispata hinaspa munasqayki runata akllay. Dibujay hinaspa huñuspayki qullqata ruray.

b. Pirqapi llimpispata qaway hinaspa munasqayki ima kasqanta akllay, iskay utaq achka runakunapa kasqanta.

- Willay (rimaspa utaq qillqaspa)¿Pitaq utaq pikunataq kachkanku?¿riqsisqa runakunachu?¿Maypitaq kachkanku?Maypi kasqankunata willay ¿Riqsisqaykichu chay maypi kasqankuna? ¿Imatataq chay runakuna rurachkanku?¿Imaynatataq yacharqanki?Chay maypi kasqankunata dibujay.

Huk rurana: hinalla qaway pirqapi llimpispata hinaspa munasqayki runata akllay. Kuska ruraqmasintin runakuna rimanakusqankuta qillqay.

c. ¿Llimpisa pirqapi ima llimpikunatam rikunki?¿Llimpisa pirqapi achka llimpikuna taqrusqata rikunkichu?¿Mayqinkunataq?¿Imakunatam taqrusqa llimpikuna musyachisunki?¿hukkunapi chayna llimpikunata rikurqankichu?

- Muyuriqniyki imakunatapas maskay, tupaqnin llinpipi huñunay.
 - Muyuriqniyki llalliriq llimpikunamanta willay.
 - Yachaykunata huñuy ima sachakunam, allpakunam llimpinapaq allin.
- d. Wasiykipa huk tuqunta akllaspa chayninta qaway. Tukuy qawasqaykita sumaqta qawapay. Huk imatapas akllay hinaspa dibujay.
- e. Wasiyki maytapas akllay, ima qawasqaykita sumaqta qawapay. Huk imatapas utaq ima kasqantapas akllay, dibujay hinaspa sutichay. Fotota hurquy, yachachiqniykiman apachiy hinaspa qullqayki churay.

TIYASQAYKI RIQSISQAYKI RUNAKUNATA IMAKUNATAPAS RIQSIY.

- f. Llimpisqa pirqapi amaruta tariy. Mayninkuna purisqanta, pikunawan tupasqanta qaway. Chay Amaru qam kasqaykitahina hamutay. Kikiyki qawasqayki, uyarisqayki, muskisqayki, musyasqayki kanmanhinata qillqaspa willay.
- g. Llimpisqa pirqapi mallkikunata qaway. ¿Mayqintapas riqsinkichu? ¿Imaynataq chay mallkikunapa kasqan? Riqsisqayki mallkikunata dibujay hinaspa chaykunamanta tapukuy maykunapi wiñasqantapas.
- h. Kay llimpisqa pirqapa sutinmi ¿Imataq Perú suyuqa? Nisqa. Tiqsimuyupa llapan kawsaqninkuna allpankupi, llapan niraq runakuna, chaynatam José María Arguedas rimasqa. ¿Kay rimasqan imaynatataq yanapasunki pirqapi llimpisqamanta aswan yachanaykipaq? ¿Suyunchikmanta imakunataq yachachisunki kay Arguedaspa nisqan? Yachayniykita kutichiy uchuy qillqallapi.
- i. Pirqapi llimpisqapi qampa yachasqaykimanta hukniraq suyupi yachaq runata akllay. Payman huk cartata qillqay suyuyki imayna kawsay kasqanta willaspa.
- j. Dibujaspa runakunaman huk riqsichinata ruray utaq rikchaqmanata laqay qampa qawayniyki kunan Perú suyu kasqanta. Uchuyllapi qampa yuyaymanasqaykita kuskanchay.
- k. Wasiyki aylluykikunata tapuy. Llaqtapa ima rayminkunapi kawsayninkunapitaq qarqaku. Uchuyllapi willakusqankuta qillqay.

Huk rurana: Perú suyupi huk raymimanta riqsichinata ruray.

IMA MISKI WILLAYKUNA YUYANAKUNA KASQANTA RIQSIY

- l. ¿Peru suyupi miski willaykunapi utaq yuyanapunapi runakuna kasqanta riqsinkichu? ¿Mayqinkunataq? ¿Imatataq rurachkanku? ¿Imatataq paykunamanta yachanki?
- Pirqapi llimpisqamanta piwanpas riqsisqaykiwan rimanakuy. Pirqapi llimpisqata riqsichiy hinaspa tapuy Perú suyupa miski willakuyninpi utaq yuyanapi kaq runakunata riqsinchu. Yachayniykichikta qunakuychik. Chay

kuskaykichikpa yachayniykichikta huñuspa qillqay. Atispaqa, tapukuyniyki kutichisqata qawanapaq grabay.

Huk ruranakuna: ¿Warma kaspanku willakuykunapi pi runakunamantataq uyarirqaku utaq ñawincharqaku? ¿Willakuykunapi pim huk runakunataq riqsinku? Allichakuy huk tuta kay yachaykunamanta willanakunaykichikpaq.

m. ¿Pirqapi llimpisqakunata riqkurqankichu? ¿Maypitaq rikurqanki? Internetpi Peru suyupi tiqsimuyupipas pirqapi llimpisqamanta yachaykunata huñuy. Yachay tarisqaykita aylluykikunaman yachachiy hinaspa rimanakuy kunan imayan allinmi kasqanmanta.